

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
กับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

The Relationship between Academic Leadership of School
Administrators and Quality of Students in School under
Ubonratchathani Primary Educational Service Area Office 5

กฤษตะวัน สำสาเล¹, ปิยาพัชญ์ นิธิศอัครานนท์², ไพรวลัย โคตรตะ^{3*}

Kittawan Samsalee¹, Piyaphat Nithitakharanon², Paiwan Kotta³,

^{1,2,3} สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

^{1,2,3} Educational Administration, Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat
University

*Corresponding email: kittawan.sg65@ubru.ac.th

Received: 14 October 2024; Revised: 10 December 2024; Accepted: 12 December 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 2) ศึกษาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 27 คน และครูผู้สอนจำนวน 319 คน รวมทั้งหมดจำนวน 346 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ด้านคุณภาพผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพผู้เรียน โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำทางวิชาการ; ผู้บริหารสถานศึกษา; คุณภาพผู้เรียน

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the academic leadership level of educational institution administrators under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 5. 2) to study the quality level of learners in educational institutions under the Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 5. And 3) to study the relationship between academic leadership of school administrators with the quality of students in educational institutions under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 5. The sample used in the research was 27 school administrators and 319 teachers, a total of 346 people, using stratified random sampling according to the size of the school. Statistics used in data analysis were mean, percent, standard deviation, and Pearson correlation coefficient

The research findings were as follows 1) Level of educational institution administrators, in overall, was at the highest level. 2) Level of opinions of student quality, in overall, was at a high level and 3) The Relationship between Academic Leadership of School Administrators and Quality of Students had a high positive relationship with statistical significance at the .01 level.

Keywords: academic leadership; administration; quality students

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 และ(ฉบับที่ 4) พ.ศ.2560 ได้บัญญัติความสำคัญของการจัดการศึกษาในหมวด 1 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตามมาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักการศึกษาลดชีวิตสำหรับประชาชนและให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งหมวด 4 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ กระทรวงศึกษาธิการมีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านบริหารวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรงเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพของสถานศึกษา ซึ่งเป็นความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาที่ร่วมกันจนสามารถทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ [1]

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจึงถือเป็นความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการโน้มน้าว จูงใจ หรือชี้แนะให้บุคลากรในสถานศึกษาร่วมมือรวมพลังกันทำภารกิจหลัก

ของสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะงานที่ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา คืองานวิชาการซึ่งเป็นจุดบ่งชี้ถึงมาตรฐานของสถานศึกษา ซึ่งคุณภาพของสถานศึกษาก็พิจารณาจากผลงานวิชาการเนื่องจากงานวิชาการมีความเชื่อมโยงกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายของการศึกษา การพัฒนาผู้เรียนให้มีผลลัพธ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรรวมทั้งการนำแผนการจัดการศึกษาไปปฏิบัติ (Implementation) พัฒนาส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เป็นการนำหลักสูตรไปจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน และด้านการพัฒนาส่งเสริมการประเมินผล เพื่อนำผลสะท้อนการจัดการศึกษาตามหลักสูตรไปปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องนำครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษา คือคุณภาพผู้เรียนหรือการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ [2] ซึ่งภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน โดยเฉพาะในบริบทที่มีทรัพยากรจำกัด ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์สามารถกระตุ้นการเรียนรู้และพัฒนาผลลัพธ์การศึกษาของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ [3]

ซึ่งคุณภาพผู้เรียนเป็นเป้าหมายในการพัฒนาสถานศึกษามีความสำคัญตามคุณลักษณะที่สังคมพึงปรารถนาเป็นความสามารถในการปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อเรียนจบหลักสูตร การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นภารกิจสำคัญยิ่งของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ถือได้ว่าเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความเป็นเลิศให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่มีความเปลี่ยนแปลงต้องมีการบริหารจัดการที่เน้นประสิทธิภาพของการสอนที่มุ่งต่อคุณภาพของผู้เรียนอย่างชัดเจน โดยเชื่อมโยงผู้เรียนกับบริบทที่เป็นปัญหาต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะกระบวนการคิด ทำให้สามารถวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ที่ต้องแก้ไขหรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นและแสวงหาความรู้เพื่อนำไปลงมือปฏิบัติที่ต้องอาศัยความทุ่มเท ความพยายามในทุกด้านจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง อาศัยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และเป้าหมายที่ชัดเจนและท้าทาย อีกทั้งมีทรัพยากรที่เพียงพอและมีคุณภาพ จะต้องอาศัยความมีวิสัยทัศน์และภาวะความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นทิศทางของการพัฒนา เนื่องจากสถานศึกษาแต่ละแห่งนั้นมีความแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมของแต่ละสถานศึกษาเป้าหมายที่สำคัญคือ ความสำเร็จในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา [4], [5]

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เป็นหน่วยงานทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่กำกับดูแล ประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับเขตพื้นที่การศึกษาใน 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเดชอุดม อำเภออุบลรัตน์ อำเภอนาจะหลวย อำเภอน้ำยืน อำเภอทุ่งศรีอุดม และอำเภอน้ำขุ่น มีนโยบายหลัก คือ พัฒนาการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานีให้มีคุณภาพและเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ มียุทธศาสตร์หลัก ได้แก่ ส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศของ

ผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามศักยภาพ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตร และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) และพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความเชี่ยวชาญในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองทิศทางการพัฒนาประเทศ ซึ่งการดำเนินงานในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนยังไม่บรรลุตามเป้าหมายเท่าที่ควร จากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 และการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2560-2564 ที่ผ่านมา พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ยังต่ำกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ซึ่งอาจเกิดจากหลายสาเหตุทั้งมีสถานศึกษาขนาดเล็กจำนวนมาก มีงบประมาณจำกัด ครูไม่ครบชั้น ทำให้ประสิทธิภาพการเรียนการสอนลดลง อีกทั้งผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ทำให้ผู้เรียนต้องย้ายติดตามผู้ปกครองบ่อย ส่งผลต่อคุณภาพด้านการศึกษาของผู้เรียน [6] ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ที่ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่ต้องให้ความสำคัญ และต้องเร่งปรับปรุง พัฒนาระบบการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ สามารถบริหารงานวิชาการได้ดี เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะนำครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันจัดการเรียนการสอน และจัดการศึกษาให้ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพผู้เรียน

จากการศึกษางานวิจัยและแนวคิดของนักวิชาการทั้งทฤษฎีที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับคุณภาพผู้เรียน ทำให้เห็นปัญหาและแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและคุณภาพผู้เรียนยังไม่ชัดเจนเพียงพอ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความจำเป็นและความสำคัญดังกล่าวจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เพื่อนำผลการศึกษาเป็นฐานข้อมูลใช้พัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและคุณภาพผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด รวมถึงเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
2. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

การทบทวนวรรณกรรม

ภาวะผู้นำทางวิชาการ เป็นพฤติกรรมหรือลักษณะสำคัญในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการ และการมีอิทธิพลต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งผู้วิจัยสังเคราะห์แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับนักวิชาการชาวไทยและชาวต่างชาติ จำนวน 10 ท่าน ได้ภาวะผู้นำทางวิชาการ 5 ด้าน คือ 1) การกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษา 2) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 3) การส่งเสริมการเรียนการสอนในสถานศึกษา 4) การนิเทศการศึกษา และ 5) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ดังจะอธิบายต่อไปนี้

1. การกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรมหรือการแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาในการกำหนดเป้าหมาย พันธกิจร่วมกันกับครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการประชุมชี้แจง วางแผนพัฒนา กำหนดแนวปฏิบัติในการพัฒนาทางวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณภาพผู้เรียน และอำนวยความสะดวกในการพัฒนาสู่การปฏิบัติให้บรรลุผล และพัฒนาให้การจัดการศึกษาบรรลุผล

2. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรมหรือการแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาในการมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ในการพัฒนา และปรับปรุงหลักสูตรใหม่ๆ กำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ ภารกิจและเป้าหมายที่ชัดเจน กำหนดเนื้อหาหลักสูตรสถานศึกษาตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร วางแผนร่วมกับคณะครู แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบพัฒนาหลักสูตร กำกับ ติดตามและประเมินผล การใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร

3. การส่งเสริมการเรียนการสอนในสถานศึกษา หมายถึงพฤติกรรมหรือการแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาในการกำกับ ติดตาม ส่งเสริมด้านจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูให้สอดคล้องตามเป้าหมายทางด้านวิชาการของสถานศึกษา พัฒนาคุณภาพผู้เรียนตรงตามจุดหมายของหลักสูตร การส่งเสริมจัดกิจกรรมเรียนรู้ของครู ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การกำหนดตัวบุคคลในการประสานงานด้านการใช้หลักสูตรไว้อย่างชัดเจน การประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้จัดการเรียนการสอน

4. การนิเทศการศึกษา หมายถึง พฤติกรรมหรือการแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาในการนิเทศการสอน การดำเนินการ วางแผนการนิเทศ และการประเมินการสอนของครูอย่างเป็นระบบ มีการสังเกตการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อเป็นการประเมินการสอนจากสภาพจริง ช่วยเหลือครูในการพัฒนาการเรียนการสอน ส่งเสริมครูได้พัฒนาวิชาชีพทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาด้วย เป้าหมายการพัฒนาคุณภาพครู สนับสนุน ปรับปรุงและประเมินผลการสอนของครู โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน อันจะส่งผลอันพึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดกับตัวผู้เรียนตามเป้าหมายของสถานศึกษา

5. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ หมายถึง พฤติกรรมหรือการแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาที่สนับสนุนงบประมาณ ให้มีการจัดห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอนของครู การจัดสภาพแวดล้อมที่สะอาด ร่มรื่น มีความสวยงาม และปลอดภัย เป็นระเบียบเอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมให้สำรวจแหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา หรือแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และมีการกำกับ ติดตาม เกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาอยู่เสมอ

คุณภาพผู้เรียนเป็นสิ่งที่สังคมหรือประเทศชาติต้องการซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศโดยรวม มีความสามารถในการแข่งขันกับนานาประเทศในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการสื่อสาร เป็นตาม

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ คือ พัฒนาผู้เรียนให้มีความสมดุลทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และเป็นผลชี้วัดผลของการจัดการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพผู้เรียนตามแนวคิดของนักวิชาการทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ 7 ท่าน ได้คุณภาพผู้เรียน 4 ด้าน คือ 1) ผู้เรียนมีสมรรถนะตามหลักสูตรสถานศึกษา 2) ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรสถานศึกษา 3) ผู้เรียนสามารถนำตนเองในการเรียนรู้ และ 4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ดังจะอธิบายต่อไปนี้

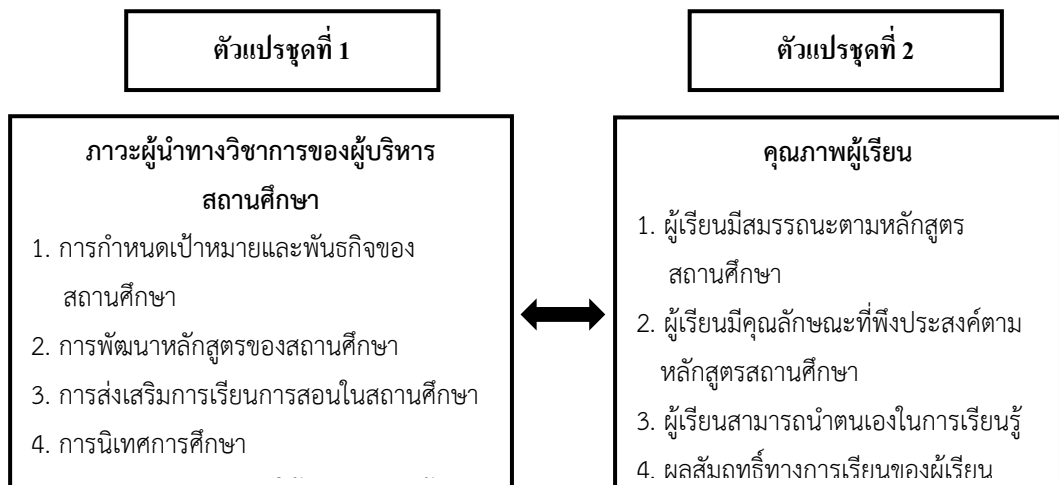
1. ผู้เรียนมีสมรรถนะตามหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง ผู้เรียนมีสมรรถนะตามหลักสูตรสถานศึกษา สามารถประยุกต์ใช้ทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติในการพัฒนาการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การปรับตัวให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม

2. ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง ผู้เรียนมีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ รวมทั้งมีจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบตนเองและส่วนรวม ให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น สิ่งแวดล้อม ประเพณีวัฒนธรรมไทย ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเคารพ และมีความพร้อมใช้ชีวิตในบริบทต่าง ๆ ของการเป็นพลโลก

3. ผู้เรียนสามารถนำตนเองในการเรียนรู้ หมายถึง ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ สามารถคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ พัฒนาระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่ย่อท้อในการเรียนรู้แสวงหาแหล่งเรียนรู้ และสามารถประเมินการเรียนรู้ของตนเองได้

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน หมายถึง ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ย 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด สถานศึกษามีค่าร้อยละเฉลี่ยของผู้เรียนที่มีผลการทดสอบระดับชาติในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ในระดับดีสูงขึ้นเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยในปีที่ผ่านมา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ในปีการศึกษา 2566 จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 254 คน และครูผู้สอน 3,004 คน รวมทั้งหมด 3,258 คน

1.2 ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ในปีการศึกษา 2566 กำหนดขนาดของตัวอย่างตามตาราง Krejcie and Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยแยกตามสัดส่วนผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนได้ตัวอย่าง ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 27 คน และครูผู้สอน จำนวน 319 คน รวมทั้งหมด 346 คน การได้มาซึ่งตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratifies Random Sampling) ตามขนาดสถานศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective of Congruence : IOC) ตั้งแต่ 0.60 – 1.00 ขึ้นไป ซึ่งค่าเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่า 0.95 ค่าเชื่อมั่นด้านภาวะผู้นำทางวิชาการมีค่าความเชื่อมั่น 0.96 และค่าความเชื่อมั่นด้านคุณภาพผู้เรียนมีค่าความเชื่อมั่น 0.94 ซึ่งแบบสอบถามงานวิจัย แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง การศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แยกตามด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ จำนวน 25 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แยกตามด้านคุณภาพผู้เรียน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้เรียนมีสมรรถนะตามหลักสูตรสถานศึกษา ด้านผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรสถานศึกษา ด้านผู้เรียนสามารถนำตนเองในการเรียนรู้ และด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน จำนวน 20 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ขออนุญาตขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล จากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีเพื่อส่งไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เพื่อขอความอนุเคราะห์ และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์และแบบสอบถาม ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ในวันประชุมประจำเดือนของผู้บริหารสถานศึกษาส่งให้กับสถานศึกษา ที่มีครูเป็นกลุ่มตัวอย่าง และขอความร่วมมือให้นำส่งผู้วิจัยในวันประชุมประจำเดือนในครั้งต่อไป โดยผู้วิจัยได้ขอหมายเลขโทรศัพท์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีกลุ่มตัวอย่างทุกสถานศึกษา เพื่อการประสานงานและติดตามแบบสอบถามกลับคืน

3. ติดตามการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามที่ได้รับจากสถานศึกษา

4. ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์และรหัสกำกับแบบสอบถาม หากมีส่วนที่ยังไม่ได้รับ กลับคืนผู้วิจัยติดตามขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองจนได้รับแบบสอบถามกลับคืนครบทุกฉบับคิดเป็น ร้อยละ 10

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ การหาค่าสัมประสิทธิ์ความ สอดคล้อง ความเชื่อมั่น และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าร้อยละ ความถี่ จำแนก ตามเพศ ตำแหน่ง การศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 346 คน พบว่า เมื่อจำแนก ตามเพศ เพศชาย จำนวน 86 คน เป็นร้อยละ 24.90 เพศหญิง จำนวน 260 คน เป็นร้อยละ 75.10 จำแนกตามตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 27 คน เป็นร้อยละ 7.80 ครูผู้สอน จำนวน 319 คน เป็นร้อยละ 92.20 จำแนกตามระดับการศึกษา ปริญญาตรี จำนวน 145 คน เป็นร้อยละ 41.90 ปริญญาโท จำนวน 199 คน เป็นร้อยละ 57.50 ปริญญาเอก จำนวน 2 คน เป็นร้อยละ 0.60 จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน ประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 77 คน เป็นร้อยละ 22.30 ประสบการณ์การทำงาน 5 - 10 ปี จำนวน 87 คน เป็นร้อยละ 25.10 และประสบการณ์การทำงาน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 182 คน เป็นร้อยละ 52.60 และจำแนกตามขนาดสถานศึกษา สถานศึกษาขนาดเล็ก (จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 119 คนลงมา) จำนวน 93 คน เป็นร้อยละ 26.90 สถานศึกษาขนาดกลาง (จำนวน นักเรียนตั้งแต่ 120 – 719 คน) จำนวน 223 คน เป็นร้อยละ 64.50 สถานศึกษาขนาดใหญ่/ใหญ่พิเศษ (จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 720 คนขึ้นไป) จำนวน 30 คน เป็นร้อยละ 8.70

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวม

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา	ความคิดเห็น			อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
1. การกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์และพันธกิจ ของสถานศึกษา	4.48	.43	มาก	4
2. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	4.50	.47	มาก	3
3. การส่งเสริมการเรียนรู้การสอนในสถานศึกษา	4.65	.44	มากที่สุด	1
4. การนิเทศการศึกษา	4.63	.43	มากที่สุด	2
5. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้	4.65	.43	มากที่สุด	1
รวม	4.58	.38	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.58, S.D. = 0.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.65, S.D. = 0.43) และด้านการส่งเสริมการเรียนรู้การสอนในสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.65, S.D. = 0.44) รองลงมาคือ ด้านการนิเทศการศึกษา ($\bar{X}$ = 4.63, S.D. = 0.43) และด้านที่ต่ำที่สุดคือ ด้านการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.48, S.D. = 0.43)

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวม

คุณภาพผู้เรียน	ความคิดเห็น			อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
1. ผู้เรียนมีสมรรถนะตามหลักสูตรสถานศึกษา	4.56	.46	มากที่สุด	2
2. ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตาม หลักสูตรสถานศึกษา	4.66	.43	มากที่สุด	1
3. ผู้เรียนสามารถนำตนเองในการเรียนรู้	4.38	.53	มาก	3
4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน	4.29	.62	มาก	4
รวม	4.47	.43	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า คุณภาพผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณภาพผู้เรียน ด้านมีค่าเฉลี่ยสูงสุดและอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ด้านผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.43) รองลงมาคือ ด้านผู้เรียนมีสมรรถนะตามหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.46) และด้านที่ต่ำที่สุดคือ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.62)

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

ตัวแปร	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_{total}	ระดับ ความสัมพันธ์
X_1	.817**	.347**	.424**	.515**	.515**	ปานกลาง
X_2	.837**	.411**	.471**	.539**	.571**	ปานกลาง
X_3	.883**	.576**	.618**	.491**	.628**	ปานกลาง
X_4	.877**	.643**	.654**	.588**	.709**	ปานกลาง
X_5	.873**	.631**	.662**	.582**	.774**	สูง
X_{total}	.607**	.659**	.633**	.600**	.730**	สูง
ระดับ ความสัมพันธ์	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง ($r=0.730^{**}$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย คือ การส่งเสริมการเรียนการสอนในสถานศึกษา (X_3) กับผู้เรียนมีสมรรถนะตามหลักสูตรสถานศึกษา (Y_1) มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง ($r=0.883^{**}$) รองลงมา คือ การนิเทศการศึกษา (X_4) กับผู้เรียนมีสมรรถนะตามหลักสูตรสถานศึกษา (Y_1) มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง ($r=0.877^{**}$) และด้านที่มีความสัมพันธ์น้อยที่สุด คือ การกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษา (X_1) กับผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรสถานศึกษา (Y_2) มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับต่ำ ($r=0.347^{**}$)

อภิปรายผล

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลจากการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมการเรียนการสอนในสถานศึกษา และด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เป็นบุคคลที่มีภาวะผู้นำในการจัดกระบวนการเรียนการสอนและเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร การนิเทศการศึกษา มีการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษาและการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายด้านการจัดการศึกษาที่เน้นการพัฒนาครูและนักเรียน การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพโดยมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารด้านวิชาการอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับจรรยาบรรณ มาตรา 7 [7] ซึ่งได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 พบว่า โดยภาพรวม ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการพัฒนาครูมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจของสถานศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ สอดคล้องกับฉันทพล ธิดา [8] ซึ่งได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร รองลงมา คือ ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของและด้านการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจของโรงเรียน ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพครู

2. ผลจากการศึกษาคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า คุณภาพผู้เรียนด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ด้านผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากคุณภาพผู้เรียน คือ กระบวนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา และประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา หรือเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพผู้เรียนที่กฎหมายกำหนดและความมุ่งหวังของสังคมตามที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 กำหนดให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความรักในสถาบันหลักของชาติ และยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นพลเมืองที่รู้สิทธิและหน้าที่อย่างมีความรับผิดชอบ มีจิตสาธารณะ มีความรักและความภูมิใจในความเป็นไทย และผู้เรียนทุกช่วงวัยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่เสมอภาค มีคุณภาพตามมาตรฐานเต็มตามศักยภาพ ให้เป็นผู้มีสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับพงษ์ศักดิ์ ศิริโอภา [9] ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อ

คุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 พบว่าผลการศึกษาระดับปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ด้านครูผู้สอน ด้านหลักสูตร และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ปัจจัยทุกด้านมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านครูผู้สอน ด้านผู้บริหารสถานศึกษา ด้านหลักสูตร และด้านที่มีอันดับสุดท้ายได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน สอดคล้องกับจิรวัฒน์ ภูอาบทอง [10] ซึ่งได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ดพบว่า คุณภาพผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ

3. ผลจากการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มิแหล่งเรียนรู้ และด้านการนิเทศการศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงกับคุณภาพผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการส่งเสริมการเรียนการสอนในสถานศึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และด้านการกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลางกับคุณภาพผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย โดยสอดคล้องกับมณีพร ศรีบุตร [11] ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 ในภาพรวม มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการรายด้านกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียน โดยภาพรวม พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งการจัดการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์กับคุณภาพผู้เรียนมีค่าความสัมพันธ์สูงสุด ในระดับสูง รองลงมา ได้แก่ การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนมีความสัมพันธ์กับคุณภาพผู้เรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ส่วนด้านที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำที่สุด ได้แก่ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษามีความสัมพันธ์กับคุณภาพผู้เรียน โดยภาพรวมในระดับปานกลาง สอดคล้องกับกิริติ ฉิมพูน [12] ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ในภาพรวมการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร มีความสัมพันธ์กับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาในทางบวกโดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง การบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร รายด้านกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาในภาพรวมพบว่า การบริหารงานวิชาการมีความสัมพันธ์กับคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาทางบวกทุกด้าน โดยการบริหารงานวิชาการด้านการนิเทศการศึกษา มีความสัมพันธ์ ทางบวกกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษามากกว่าการบริหารงานวิชาการด้านอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ในการศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 แม้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แต่มีด้านการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีการประชุมกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย ของโรงเรียนร่วมกันกับคณะครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการประชุมชี้แจง วางแผนพัฒนา กำหนดแนวปฏิบัติในการพัฒนาทางวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณภาพผู้เรียน และอำนวยความสะดวกในการพัฒนาสู่การปฏิบัติให้บรรลุผล และพัฒนาให้การจัดการศึกษาบรรลุผลชัดเจนยิ่งขึ้น

1.2 ในการศึกษาคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนครูและบุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนางานวิชาการสู่การปฏิบัติให้บรรลุผล เช่นสนับสนุนงบประมาณ ส่งเสริมเข้ารับการอบรมทางวิชาการ จึงควรให้ความสนใจผู้เรียนในเรื่องการอ่าน การคิดวิเคราะห์ และการเขียน ส่งเสริมความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรสถานศึกษา รวมถึงมีการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสม เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขตอื่น เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทในเขตพื้นที่นั้น และนำผลการศึกษาไปพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการและคุณภาพผู้เรียนต่อไป

2.3 ควรศึกษาตัวแปรอื่นที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอื่น เพื่อให้สอดคล้องกับความจริงทั่วหน้าทางวิทยาการต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษา ในปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- [1] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ, *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*, กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560.
- [2] Hallinger, P & Heck, R. H., *Exploring the principal's contribution to school effectiveness: 1980-1995*, School Effectiveness and School Improvement, 9(2), 157-191, 1998.
- [3] สุกัญญา แซ่ม้อย, *การบริหารงานวิชาการที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคพลิกผัน*, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2565.

- [4] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 เรื่อง การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน, กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562.
- [5] กมลชนก ศรีสุตา, “ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานของครูผู้สอนกับประสิทธิผลตามมาตรฐาน
การศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร
เขต 2,” วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร 2564.
- [6] สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5, แผนการพัฒนาศึกษาขั้นพื้นฐาน
2560–2570, กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2566.
- [7] จุญญกลิน มาตาชาติ, “ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการดำเนินการ
ประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี
เขต 4,” วิทยานิพนธ์ ค.ม.(การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี,
2562.
- [8] ณัฐพล ธิตา, “ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาใน
อำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1,” วิทยานิพนธ์ ค.ม.
(การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา, 2565.
- [9] พงษ์ศักดิ์ ศิริโอภา, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1,” วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา),
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ฉะเชิงเทรา, 2564.
- [10] จีรวัฒน์ ภูอาบทอง, “การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัด
ร้อยเอ็ด,” วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, ร้อยเอ็ด, 2564.
- [11] มณีนพร ศรีบุตร, “ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6,” วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหาร
การศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา, 2565.
- [12] กิรติ ฉิมพูน, “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนใน
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร,” วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การ
บริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี, 2565.